

Nomenclatorische zaken met betrekking tot Nederlandse zweefvliegen

Willem Renema

In de afgelopen jaren speelden er een aantal zaken met betrekking tot de naamgeving van enkele soorten die in Nederland voorkomen. In tegenstelling tot het splitsen van een soort levert dit geen nieuwe soorten voor de Nederlandse fauna op, maar in een aantal gevallen verandert de naamgeving van al lang bekend zijnde soorten wel. Hieronder een tweetal gevallen, een waarin de naamgeving inderdaad verandert, de andere heeft hoegenaamd geen effect voor onze eigen naamlijst, maar neemt wel een hoop onduidelijkheid weg als we gegevens willen vergelijken met buitenlandse literatuur.

XYLOTA JAKUTORUM OF *X. COERULEIVENTRIS*?

Hoewel al in 1980 beschreven, is het gebruik van de naam *Xylota jakutorum* Bagachanova, 1980 pas wijder verspreid geraakt na de publicatie van Mutin & Gilbert (1999), waarin het verschil met *X. coeruleiventris* Zetterstedt, 1838 uitgelegd wordt. In 1843 stelt Zetterstedt dat er twee vormen van *X. coeruleiventris* zijn: type A met zilverkleurige vlekken en type B met licht rode vlekken. De oorspronkelijke beschrijving heeft betrekking op type A, met de zilverkleurige vlekken (Mutin & Gilbert 1999). De andere vorm is door Bagachanova (1980) beschreven als *X. jakutorum*. Het Nederlandse (en overige Noordwest-Europese materiaal, misschien met uitzondering van Groot-Brittannië) behoort tot de soort met de roodachtige vlekken op de tergieten. Speight (2001) is echter erg voorzichtig met het gebruik van de naam *X. jakutorum* voor deze populaties. Hij vindt de kenmerken waarop de twee soorten uit elkaar gehouden worden mager. Zo ziet hij geen verschillen in de genitaliën van de twee soorten, zoals afgebeeld in Mutin & Gilbert (1999) en Vujic & Milankov (1999). Uit controle van Zweedse exemplaren bleek het echter wel degelijk om twee soorten te gaan. *X. coeruleiventris* is een soort uit (Noord)Oost-Europa, die nog net in Noord-Zweden voorkomt, terwijl *X. jakutorum* in grote delen van Europa voorkomt, van Noord-Zweden (Bartsch 2001) tot de Balkan (Vujic & Milankov 1999). Dit komt er op neer dat de Nederlandse exemplaren allemaal tot *X. jakutorum* behoren, en *Xylota coeruleiventris* niet in Nederland voorkomt.

CHRYSOTOXUM FESTIVUM, *C. ARCUATUM* EN *XANTHOGRAMMA CITROFASCIATUM*

Na materiaal in de Linnaeus-collectie in Londen bestudeerd te hebben, concludeerden Thompson, Vockeroth & Speight (1982) dat de namen *Chrysotoxum festivum* (Linnaeus, 1758), *Chrysotoxum arcuatum* (Linnaeus, 1758) en *Xanthogramma citrofasciatum* (De Geer, 1776) verkeerd geïnterpreteerd waren, en ondanks het lange, en consequente gebruik van de bovengenoemde namen stelden zij voor om het gebruik te aan te passen aan de manier waarop Linnaeus het bedoeld zou hebben. Omdat alle drie desoorten een groot verspreidingsgebied hebben en in hun verspreidingsgebied talrijk zijn, veroorzaakten ze hiermee behoorlijk veel verwarring.

De vertaling van de originele beschrijvingen van *Musca festiva* Linnaeus, 1758 door Thompson et al. (1982) bleek echter niet goed te zijn. Een naamval in Linnaeus' latijnse beschrijving was verkeerd geïnterpreteerd waardoor er leek te staan 'antennes, zwart, korter dan kop' in plaats van 'antennes, zwart, langer dan kop'. Dit betekent dat *Musca festiva* zoals door Linnaeus beschreven een *Chrysotoxum* is, en geen *Xanthogramma*. Overigens hebben Thompson et al. (1982) ook de kleur over het hoofd gezien. *Xanthogramma* heeft gele antennes, *Chrysotoxum* zwarte.

Dit waren de belangrijkste redenen voor Iliff & Chandler (2000) om aan de scheidsrechters-commissie voor nomenclatuur - de ICZN (Internationale Commissie voor Zoologische Nomenclatuur) - te vragen om nieuwe type exemplaren voor *Musca festiva* en *Musca arcuatum* aan te wijzen. Deze ICZN heeft deze aanvraag gehonoreerd (ICZN 2001, opinion 1982), zodat de verwarring die ontstaan was weer is opgehelderd. Voor het Nederlandse project maakt dit overigens geen verschil, aangezien wij tot nu altijd koppig de 'oude' namen zijn blijven gebruiken!

LITERATUUR

- Bagachanova, A.K. 1980. New species of Syrphidae (Diptera) from Central Yakutia. - Entomologicheskoe Obozrenie 59: 421-427 [russisch].
- ICZN, 2001. Opinion 1982. *Musca arcuata* and *M. festiva* Linnaeus, 1758 (currently *Chrysotoxum arcuatum* and *C. festivum*) and *M. citrofasciatum* de Geer, 1776 (currently *Xanthogramma citrofasciatum*) (Insecta, Diptera): proposed conservation of usage of the specific names by designation of neotypes for *M. arcuata* and *M. festiva*. - Bulletin of Zoological Nomenclature 58: 241-242.

- Iliff, D.A. 1995. *Chrysotoxum festivum* and *Xanthogramma citrofasciatum*: nomenclature. - Hoverfly Newsletter 20: 9-10.
- Iliff, D.A. & P.J. Chandler 2000. *Musca arcuata* and *M. festiva* Linnaeus, 1758 (currently *Chrysotoxum arcuatum* and *C. festivum*) and *M. citrofasciatum* de Geer, 1776 (currently *Xanthogramma citrofasciatum*) (Insecta, Diptera): proposed conservation of usage of the specific names by designation of neotypes for *M. arcuatua* and *M. festiva*. - Bulletin of Zoological Nomenclature 57: 87-93.
- Mutin, V. & F. Gilbert 1999. Phylogeny of the genus *Xylota* Meigen, 1822 (Diptera, Syrphidae), with descriptions of new taxa. - Dipteron 2: 45-68.
- Speight, M.C.D. 2001. Species accounts of European Syrphidae (Diptera): Special commemorative issue, First International Workshop on the Syrphidae, Stuttgart 2001. - In: Speight, M.C.D., E. Castella, P. Obrdlik & S. Ball (eds.), Syrph the Net, the database of European Syrphidae, vol.26. Syrph the Net publications, Dublin.
- Thompson, F.C., J.R. Vockeroth & M.C.D. Speight 1982. The Linnaean species of flower flies (Diptera, Syrphidae). - Memoirs of the Entomological Society of Washington 10: 150-165.
- Vujic, A. & V. Milankov 1999. New data for the tribes Milesinii and Xylotini (Diptera, Syrphidae) on the Balkan Peninsula. - Dipteron 2: 113-132.

Willem Renema
 Nationaal Natuurhistorisch Museum
 Postbus 9517
 2300 RA Leiden